

مکتبه النور

اصول الفقه

C.R.C.I.S.

کتابخانه اصول فقه

نخستین کتابخانه تخصصی اصول فقه

Computer Research Center of Islamic Studies

© 2001 C.R.C.I.S. All Rights Reserved

www.ccrabi.org

اشاره

یکی از شاخه‌های علوم دینی که موجب تحکیم و گسترش هر چه بیشتر شریعت الهی و فقاہت اسلامی را فراهم ساخته، «اصول فقه» است که در واقع، از درسهای زنده و اساسی حوزه‌های علمیه به شمار می‌رود؛ زیرا این علم به فهم و استنباط دقیق احکام شرعی کمک شایانی نموده و از پایه‌های اصلی و زیر بنای اساسی فقه اسلامی محسوب می‌شود.

«کتابخانه اصول فقه» نخستین نرم‌افزار اصولی است که جهت سامان بخشیدن به امر تحقیق و پژوهش در زمینه مباحث اصولی به علاقه‌مندان ارائه گردیده است و شامل مهمترین منابع شیعه در مورد اصول فقه؛ یعنی در بردارنده ۷۵ عنوان از اساسی‌ترین کتب اصولی در ۱۷۶ مجلد از ۵۱ نویسنده بزرگ می‌باشد. قابلیت‌های کارآمد و امکانات چشمگیری که در این لوح فشرده وجود دارد، موجب گشته تا پژوهشگران با استفاده از آثار برگزیده و گرانقدری که در این خصوص نگاشته شده است، تحقیقات اصولی و فقهی خود را با عمق و وسعت بیشتری به انجام رسانند.

● امکانات برنامه

نرم‌افزار «اصول فقه» دارای قابلیت‌های فراوانی است که کاربر را در دستیابی آسان به موضوعات و مطالب اصولی یاری می‌رساند. این امکانات عبارتند از:

۱. نمایش متن

در این قسمت، فهرست کتابهای موجود در برنامه به همراه متن کتاب انتخابی در اختیار کاربر قرار دارد. امکان انتخاب عنوان کتاب و جلد و صفحه آن از راههای مختلف در بخش نمایش متن فراهم می‌باشد، به گونه‌ای که پژوهشگر با گزینش شماره جلد دلخواه به ابتدای آن جلد از کتاب منتقل می‌شود و با درج شماره صفحه مورد نظر، متن نمایش به ابتدای همان صفحه از جلد جاری انتقال می‌یابد. در ارائه متن کتابها هر سه قسمت متن، شرح و تعلیقه با رنگ مشخصی در برنامه آمده است. از طریق انتخاب کتاب، جلد، صفحه و فهرست درختی می‌توان به تمامی متن کتاب و فصلهای آن دسترسی پیدا کرد.

از قابلیت‌های مهم این برنامه، این است که همه پاورقیها در متن کتاب آورده شده و با علامت ویژه‌ای مشخص شده‌اند و ویژگی بارز آن این است که آخرین پاورقی‌ای که پژوهشگر مشاهده کرده، به صورت فعال باقی می‌ماند.

به منظور دستیابی به متون برنامه، سه محیط جداگانه؛ یعنی فهرست درختی کتابها، نام کتابها و نام مؤلفان طراحی شده است که دسترسی آسان کاربر را به مطالب مورد نظر فراهم می‌سازد.

۲. شرح و متن

از قابلیت‌هایی که برای اولین بار در این نرم‌افزار گنجانده شده است، پیوند دادن میان شرح و متن است. از آن جایی که معمولاً در کتابهایی که دارای شرح می‌باشند، تنها قسمتی از متن آورده شده است و کاربر برای دسترسی به متن کامل آن دچار مشکل می‌شود، در این برنامه متن تمامی کتابها و شروح آنها در کارتابل جداگانه‌ای به نام «شرح و متن» فراهم آمده و میان آنها ارتباط برقرار شده است. علاوه بر شروح، پاورقیها نیز در متن کتاب آورده شده‌اند.

«کتابخانه اصول فقه»

نخستین نرم‌افزار

اصولی است که جهت

سامان بخشیدن

به امر تحقیق

و پژوهش

در زمینه مباحث اصولی

به علاقه‌مندان

ارائه گردیده است و

شامل مهمترین منابع

شیعه در مورد اصول فقه؛

یعنی در بردارنده

۷۵ عنوان از اساسی‌ترین

کتاب اصولی در

۱۷۶ مجلد از ۵۱ نویسنده

بزرگ می‌باشد

۳. جستجو

قابلیت جستجو در این برنامه در دو قسمت طراحی شده است:

الف) جستجو در متن

در این بخش، محقق می‌تواند کلمه دلخواه خود را به دو شکل دقیق و غیر دقیق جستجو نماید. یکی دیگر از امکانات این قسمت توانایی کاربر در انجام انواع جستجوی ترکیبی عبارت یا تک واژه به صورت دقیق و غیر دقیق می‌باشد. علاوه بر این، به خاطر تنوع و فزونی پیشوندها و پسوندها در کلماتی نظیر بالبراء، فالبراء، کالبراء... و نیز به جهت دشواری جستجو در تمامی مشتقات یک ریشه، جستجوی پیشرفته «فهرست‌سازی» در برنامه گنجانده شده است تا بدین وسیله کاربر بتواند با به کار بردن کاراکترهای عمومی یا حروف نامتعیین (* و ؟) مشتقات یک ریشه یا پیشوند و پسوندهای یک کلمه را به دست آورد و جستجو کند.

در این قسمت، حالت ریشه‌ای بیشتر مورد نظر است و به همین خاطر، در حالت غیر دقیق «فهرست‌سازی» حروفی مانند و، ی و... به صورت همزه لحاظ شده‌اند، برخلاف قسمت فهرست‌سازی کلمات و جستجوی ترکیبی که حالت نوشتاری مورد نظر است.

به عنوان مثال، اگر کاربر بخواهد در «فهرست‌سازی» به دنبال کلمه «المؤمن» بگردد، ابتدا باید به این صورت بنویسد: «امن» و سپس به امر جستجو مبادرت ورزد. در این حال، کلمه «المؤمن» در فهرست دیده می‌شود؛ چون ملاک، ریشه کلمات است، ولی اگر بخواهد همین کلمه را در فهرست کلمات بیابد، باید بنویسد: «المؤمن»، که به سرعت کلمه «المؤمن» را در دسترس کاربر قرار می‌دهد؛ زیرا ملاک، حالت نوشتاری است. در حالت غیر دقیق در فهرست‌سازی، بین حروف کوچک و بزرگ و حروفی که در نوشتن چندین شکل برای آنها لحاظ شده تفاوتی نمی‌باشد، اما در حالت دقیق، مطابق نوشتار جستجو می‌گردد.

ب) جستجو در فهرست

امکان جستجو در فهرست، همان قابلیت‌های جستجو در متن را داراست، با این تفاوت که در این قسمت پژوهشگر می‌تواند در فهرست و عناوین بابها نیز به جستجو بپردازد؛ مثلاً چنانچه کاربر بخواهد بداند که در کدام یک از متون در باره براءت بحث شده است، نخست باید در قسمت «جستجو در فهرست»، بنویسد: «البراء» و سپس آن را مورد کاوش قرار دهد. در این صورت، عنوانهایی که کلمه «البراء» در آنها موجود باشد به مشاهده کاربر می‌رسد. ضمن این که پژوهشگر می‌تواند به متن همان بابها نیز دسترسی پیدا کند.

از قابلیت‌های دیگری که در بخش جستجو وجود دارد، امکان محدود کردن دامنه جستجو به کتب یا جلد‌های خاصی از یک کتاب می‌باشد.

یکی دیگر از امکانات

این قسمت توانایی کاربر

در انجام انواع

جستجوی ترکیبی عبارت

یا تک واژه به صورت

دقیق و غیر دقیق می‌باشد.

علاوه بر این، به

خاطر تنوع و فزونی

پیشوندها و پسوندها

در کلماتی نظیر

بالبراء، فالبراء، کالبراء و...

و نیز به جهت دشواری

جستجو در تمامی

مشتقات یک ریشه،

جستجوی پیشرفته

«فهرست‌سازی» در برنامه

گنجانده شده است

۴. اصطلاحات اصولی

برای آشنایی کاربران با اصطلاحات اصولی، کتاب «اصطلاحات الأصول»، تألیف آیت الله شیخ علی مشکینی در این برنامه به ترتیب الفبایی آورده شده است تا محقق بتواند به آسانی به اصطلاحات خاص علم اصول دست یابد و در مسیر پژوهش از آنها استفاده مطلوب را ببرد.

با استفاده از قابلیت «حاشیه نویسی» محقق می تواند دیدگاههای خود را در هر کجای متن که خواست بنویسد و آنها را در کنار متن مشاهده کرده و در صورت لزوم به تمام حواشی دست یابد

۵. امکانات پژوهشی

به وسیله گزینه «نشانه گذاری» کاربر می تواند در جاهای مختلف متن نشانه گذاری نماید تا در فرصتهای بعدی با حرکت بر روی آنها دوباره آن مطالب را بررسی کند. در قسمت «نمایه گذاری بر متن» می توان در کتابهای مختلف نمایه گذاری کرده و برای هر متنی عنوان خاصی قرار داد تا در هنگام نیاز به تمامی متونی که دارای نمایه می باشند دست یافت. با استفاده از قابلیت «حاشیه نویسی» محقق می تواند دیدگاههای خود را در هر کجای متن که خواست بنویسد و آنها را در کنار متن مشاهده کرده و در صورت لزوم به تمام حواشی دست یابد. گزینه «رنگی کردن متن منتخب» این امکان را به کاربر می دهد تا متنهای گوناگونی را در کتابهای مختلف به رنگ دلخواه خود درآورد و در مواقع نیاز به تمام آن متنها دسترسی پیدا نماید. چنانچه پژوهشگر در جایی از متن قرار گرفته و نمی داند که عنوان متن چیست، می تواند با زدن کلید «تطبیق» به سرعت عنوان متن را بازیابی نموده و این گونه از قابلیت تطبیق متقابل متن با فهرست بهره مند گردد.

۶. کتاب شناسی

در قسمت «اطلاعات جانبی»، توضیحات مفیدی در باره کتابهای موجود در برنامه و شرح حال مؤلفان آنها ارائه گردیده است. همچنین، به منظور آشنایی با نسخه های عرضه شده در برنامه، اطلاعاتی در مورد نسخه شناسی هر یک از کتب در دسترس کاربر قرار دارد.

۷. سایر امکانات

امکان چاپ تمام متن کتاب و یا قسمتی از آن با اندازه‌های متفاوت در قسمتهای مختلف این برنامه امکان‌پذیر است. کاربر با انتخاب گزینه «راهنما» در هر قسمت از برنامه که باشد، توضیحات مربوط به آن قسمت را مشاهده خواهد کرد. همچنین، می‌تواند مطالبی را که به هنگام پژوهش انتخاب شده، به قسمت «یادداشت» انتقال داده و عملیاتهای متفاوتی را همچون ذخیره‌سازی، کپی، چاپ و... روی آن به انجام رساند.

در بخش «امکانات جانبی» به منظور سهولت استفاده از برنامه، هفت نوع صفحه کلید رایج همانند نور، زرنگار، ویندوز عربی و... گنجانده شده است. ضمن این که امکان انتخاب هر یک از هفت نوع قلم نمایش در این قسمت وجود دارد. پژوهشگر می‌تواند برای تعیین مسیر و ثبت پژوهشهای خود و نیز امکان حذف نمایه‌ها، حاشیه‌ها، رنگ متنها و علامتهای موجود در همه کتب از گزینه «تحقیقات» استفاده کند.

قابلیت «تغییر زبان برنامه به سه زبان فارسی، عربی و انگلیسی» در این لوح فشرده وجود دارد که موجب تغییر زبان در همه قسمتها به جز متن کتب برنامه می‌شود.

● ضمایم برنامه

ویرایشگر فارسی و لاتین نورنگار و برنامه مبدل نور در قسمت ضمایم برنامه ارائه گردیده است.

● محتوای برنامه

این لوح فشرده که مشتمل بر اساسی‌ترین منابع شیعه در زمینه اصول فقه است، شامل ۷۵ عنوان از مهمترین کتابهای اصولی در ۱۷۶ جلد از ۵۱ نویسنده معتبر می‌باشد. عناوین کتب موجود در برنامه عبارتند از:

الف) متون اصول فقه

- ۱ أجدود التقريرات، ۲ جلد، محمد حسین نائینی (۱۳۵۵ ه.ق) (۱۲۷۶ ه.ق)
- ۲ أصول الاستنباط فی أصول الفقه، ۱ جلد، سید علی نقی حیدری (۱۴۰۳ ۱۳۲۵ ه.ق)
- ۳ الأصول الأصلية و القواعد الشريعة، ۱ جلد، سید عبدالله شبّر (۱۲۴۲ ۱۱۹۲ ه.ق)
- ۴ الأصول العامة للفقه المقارن، ۱ جلد، سید محمد تقی حکیم (متولد ۱۳۴۶ ه.ق)
- ۵ أصول الفقه، ۲ جلد، محمد رضا مظفر (۱۳۸۴ ۱۳۳۲ ه.ق)
- ۶ أصول المهدية، ۱ جلد، غلامحسین مجتهد تبریزی
- ۷ بحوث فی الأصول، ۱ جلد، محمد حسین غروی (۱۳۶۱ ه.ق)
- ۸ بحوث فی علم الأصول، ۷ جلد، سید محمد باقر صدر (۱۴۰۰ ه.ق)
- ۹ بدائع الأفكار، ۱ جلد، میرزای رشتی (۱۳۱۲ ۱۲۳۴ ه.ق)
- ۱۰ تحریرات فی الأصول، ۶ جلد، سید مصطفی خمینی (۱۳۵۶ ه.ق)
- ۱۱ تمهید القواعد، ۱ جلد، شهید ثانی (۹۶۶ ه.ق)
- ۱۲ تهذیب الأصول، ۳ جلد، امام خمینی (۱۴۰۹ ۱۳۲۰ ه.ق)

- ۱۳ دراسات فی علم الأصول، ۴ جلد، سید ابوالقاسم خویی (۱۴۱۳ ه.ق)
- ۱۴ درر الفوائد، ۲ جلد، شیخ عبدالکریم حائری (۱۳۵۵ ۱۲۷۶ ه.ق)
- ۱۵ دروس فی علم الأصول، ۲ جلد، سید محمد باقر صدر (۱۴۰۰ ه.ق)
- ۱۶ الذریعة الی اصول الشريعة، ۲ جلد، سید مرتضی علم الهدی (۴۳۶ ۳۵۵ ه.ق)
- ۱۷ الرسائل، ۱ جلد، امام خمینی (۱۴۰۹ ۱۳۲۰ ه.ق)
- ۱۸ رسالة فی الاجتهاد و التقليد، ۱ جلد، شیخ انصاری (۱۲۸۱ ه.ق)
- ۱۹ رسالة فی التسامح فی أدلة السنن، ۱ جلد، شیخ انصاری (۱۲۸۱ ه.ق)
- ۲۰ رسالة فی المشتق، ۱ جلد، ابوالقاسم کلانتر (۱۲۹۲ ه.ق)
- ۲۱ رسالة فی المشتق، ۱ جلد، شیخ انصاری (۱۲۸۱ ۱۲۱۴ ه.ق)
- ۲۲ رسالة فی المشتق، ۱ جلد، میرزای شیرازی (۱۳۱۲ ه.ق)
- ۲۳ روائع الأمالی، ۱ جلد، ضیاء الدین عراقی (۱۳۶۱ ۱۲۷۸ ه.ق)
- ۲۴ العدة فی أصول الفقه، ۲ جلد، شیخ طوسی (۴۶۰ ۳۸۵ ه.ق)
- ۲۵ غایة المسئول، ۱ جلد، فاضل اردکانی (۱۳۰۵ ۱۲۳۵ ه.ق)
- ۲۶ فرائد الأصول، ۲ جلد، شیخ انصاری (۱۲۸۱ ۱۲۱۴ ه.ق)
- ۲۷ الفصول الغرورية فی الأصول الفقهية، ۱ جلد، محمد حسین اصفهانی (متوفای ۱۲۵۴ ه.ق)
- ۲۸ فوائد الأصول، ۱ جلد، محقق خراسانی (۱۳۲۹ ۱۲۵۵ ه.ق)
- ۲۹ فوائد الأصول، ۴ جلد، محمد حسین نائینی (۱۳۵۵ ه.ق)
- ۳۰ فوائد الحائرية، ۱ جلد، وحید بهبهانی (۱۲۰۵ ۱۱۱۷ ه.ق)
- ۳۱ قاعدة لا ضرر، ۱ جلد، ضیاء الدین عراقی (۱۳۶۱ ۱۲۷۸ ه.ق)
- ۳۲ القواعد و الفوائد، ۲ جلد، شهید اول (۷۸۶ ۷۴۳ ه.ق)
- ۳۳ قوانین الأصول، ۱ جلد، میرزای قمی (۱۲۳۱ ۱۱۵۰ ه.ق)
- ۳۴ کفایة الأصول، ۱ جلد، محقق خراسانی (۱۳۲۹ ۱۲۵۵ ه.ق)
- ۳۵ لمحات الأصول، ۱ جلد، سید حسین بروجردی (۱۳۸۰ ه.ق)
- ۳۶ مباحث الأصول، ۳ جلد، سید محمد باقر صدر (۱۴۰۰ ه.ق)
- ۳۷ مبادئ الوصول، ۱ جلد، علامه حلی (۷۲۶ ۶۴۸ ه.ق)
- ۳۸ مجمع الأفكار، ۵ جلد، میرزا هاشم آملی (۱۴۱۳ ۱۳۲۶ ه.ق)
- ۳۹ مجمع الفرائد، ۱ جلد، علی فریده الاسلام کاشانی (۱۳۷۴ ه.ق)
- ۴۰ محاضرات فی الأصول، ۵ جلد، سید ابوالقاسم خویی (۱۴۱۳ ه.ق)
- ۴۱ مختصر التذكرة بأصول الفقه، ۱ جلد، شیخ مفید (۴۱۳ ه.ق)
- ۴۲ مصباح الأصول، ۲ جلد، سید ابوالقاسم خویی (۱۴۱۳ ه.ق)
- ۴۳ مطارح الأنظار، ۱ جلد، شیخ انصاری (۱۲۸۱ ۱۲۱۴ ه.ق)
- ۴۴ معارج الأصول، ۱ جلد، محقق حلی (۶۷۶ ۶۰۲ ه.ق)
- ۴۵ المعالم الجديدة، ۱ جلد، سید محمدباقر صدر (۱۴۰۰ ه.ق)

- ٤٦ معالم الدين، ١، جلد، حسن بن زين الدين (متوفى ١٠١١ هـ.ق)
 ٤٧ مفاتيح الأصول، ١، جلد، سيد محمد مجاهد (١٢٤٢ ١١٨٠ هـ.ق)
 ٤٨ مقالات الأصول، ٢، جلد، ضياء الدين عراقى (١٣٦١ هـ.ق)
 ٤٩ مناهج الوصول، ٢، جلد، امام خمينى (١٤٠٩ ١٣٢٠ هـ.ق)
 ٥٠ منتقى الأصول، ٧، جلد، محمد حسين روحانى (١٤١٨ هـ.ق)
 ٥١ منتهى الأصول، ٢، جلد، سيد حسن موسى (١٣٩٥ هـ.ق)
 ٥٢ نهاية الأصول، ١، جلد، سيد حسين بروجردى (١٣٨٠ هـ.ق)
 ٥٣ نهاية الأفكار، ٤، جلد، ضياء الدين عراقى (١٣٤١ ١٢٧٨ هـ.ق)
 ٥٤ الهداية فى الأصول، ٤، جلد، سيد ابوالقاسم خويى (١٤١٣ هـ.ق)
 ٥٥ الوافية فى الأصول، ١، جلد، فاضل تونى (متوفى ١٠٧١ هـ.ق)
 ٥٦ وقاية الأذهان، ١، جلد، محمدرضا نجفى (١٣٦٢ ١٢٨٧ هـ.ق)

ب) شروح اصول فقه

- ٥٧ افاضة العوائد تعليق على دررالفوائد، ٢، جلد، آيت الله گلپايگانى (١٤١٤ ١٣١٦ هـ.ق)
 ٥٨ انوار الهداية فى التعليقة على الكفاية، ٢، جلد، امام خمينى (١٤٠٩ ١٣٢٠ هـ.ق)
 ٥٩ أوثق الوسائل فى شرح الرسائل، ١، جلد، موسى تبريزى (متوفى ١٣٠٥ هـ.ق)
 ٦٠ بحر الفوائد فى شرح الفرائد، ١، جلد، ميرزا محمد حسن أشتيانى (١٣١٩ ١٢٤٨ هـ.ق)
 ٦١ تقريرات الشيرازى، ٤، جلد، ميرزاى شيرازى (١٣١٢ ١٢٣٠ هـ.ق)

- ٦٢ حاشية على استصحاب القوانين، ١، جلد، شيخ انصارى (١٢٨١ هـ.ق)
 ٦٣ حاشية السلطان على معالم الدين، ١، جلد، سلطان العلماء (١٠٦٤ ١٠٠١ هـ.ق)
 ٦٤ حاشية الكفاية، ١، جلد، علامه طباطبايى (١٤٠٢ ١٣٢١ هـ.ق)
 ٦٥ الحاشية على كفاية الأصول، ٢، جلد، سيد حسين بروجردى (١٣٨٠ ١٢٩٢ هـ.ق)
 ٦٦ حاشية معالم الدين، ١، جلد، ملا صالح مازندراني (متوفى ١٠٨١ هـ.ق)
 ٦٧ حقائق الأصول، ٢، جلد، سيد محسن حكيم (١٣٩٠ هـ.ق)
 ٦٨ حواشى المحقق المشكينى على الكفاية، ٥، جلد، ابوالحسن مشكينى (١٣٥٨ ١٣٠٥ هـ.ق)
 ٦٩ دررالفوائد فى الحاشية على الفرائد (الجديدة و القديمة)، ١، جلد، محقق خراسانى (١٣٢٩ ١٢٥٥ هـ.ق)
 ٧٠ عناية الأصول، ٦، جلد، سيد مرتضى فيروزآبادى (١٤١٠ هـ.ق)
 ٧١ فوائد الرضوية، ٢، جلد، آقا رضا همدانى (١٣٢٢ ١٢٥٠ هـ.ق)
 ٧٢ منتهى الدراية، ٨، جلد، سيد محمد جعفر مروج (١٤٢٠ هـ.ق)
 ٧٣ نهاية الدراية، ٣، جلد، محمد حسين غروى (١٣٦١ ١٢٩٦ هـ.ق)
 ٧٤ نهاية النهاية، ٢، جلد، على ابروانى (١٣٥٤ ١٣٠١ هـ.ق)
 ٧٥ هداية المسترشدين، ١، جلد، محمد تقى اصفهانى (١٢٤٨ هـ.ق)

● شماره ثبت كتابخانه ملّى ايران : ١٣٦١، شماره شوراي على انفورماتيك : ١٠٠٢٤٩

